

Pohjanmaan elinkeinokalatalous 2010

Sisältö

Österbottens Fiskarförbund – pirteä 80-vuotias!.....	3
Kalastus tarvitse poliitikkoja.....	4
Pohjanmaan Liiton tervehdys.....	5
Hylkeen ja ihmisen yhteiselo Pohjanlahden rannikolla	7
Kalastuslaki uudistetaan	8
Merimetsojen valtakunnassa	8
Kevätjäillä molpelaisten kalastajan, Ulf Granqvistin, seurassa.....	12
Hylkeet – nykykalastajan ikuinen ongelma.....	15
Kalakauppiaiden yhteistyö tärkeätä!	18
Sundomin böckling ja muuta savukalaa	20
Silakka on arvokala	21
Pyyntivälineiteollisuudella on Pohjanmaalla pitkät perinteet	22
Syömme yhä enemmän viljeltyä kalaa.....	23
Kalastusmatkailu Pohjanmaalla	23
Kustaktionsgruppen – Pohjanmaan kalastuselinkeinon puolesta.....	25
Tiesitkö, että	26
Kalastussäännöt	27

Österbottens Fiskarförbund – pirteä 80-vuotias!

Österbottens Fiskarförbund täyttää tänä vuonna komeat 80 vuotta – kunnioitettava ikä aktiiviselle liitolle! Liitto perustettiin edistämään kalastuselinkeinoa Pohjanmaalla monin tavoin, valvomaan elinkeinon intressejä, kehittämään ja tukemaan mahdollisuuksia meren resurssien hyödyntämiseen sekä tukemaan ammattikalastajien toimeentuloedellytyksiä ja kuluttajien mahdollisuuksia saada pöytiinsä tuoretta kotimaista kalaa.

Nämä tavoitteet ovat yhtä ajankohtaisia tänäkin päivänä. Lähellä tuotetun ruoan ja paikallisten raaka-aineiden trendikäs priorisointi on hyväksi kalastuselinkeinolle. Valitettavasti hylje ja merimetso sekä kiintiöt ja rajoitukset ovat koetelleet kalastajien kärsivällisyyttä ja saaneet monet lopettamaan ammattikalastamisen. Liitolla on siten tärkeä tehtävä tukea ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä, mutta myös valvoa vesialueiden haltijoiden intressejä, pitää huolta kalakannasta sekä lisäksi toimia rakentavassa yhteistyössä urheilukalastussektorin ja muidenkin kalastusorganisaatioiden kanssa. Projektityö on tärkeä osa tämän päivän liittoa, sillä toiminnan rahoittaminen vaatii oma-aloitteisuutta ja omia tulonlähteitä.

Pohjanmaalla kalastus on elinvoimaista verrattuna moniin muihin osiin maassamme, ja täällä toimii yhä suurin osa kotimaisesta kalastusvälineiteollisuudesta. Kalakauppa, kalanjalostus ja kalastusmatkailu tukevat elinkeinoa. Österbottens Fiskarförbund –liiton rooli koko sektorin intressien valvojana on äärimmäisen tärkeä.

Vuosien ajan olen saanut työskennellä yhdessä hauskan ja sanavalmiin ammattikalastajajoukon kanssa liitossa ja sen hallituksessa sekä asiantuntevassa ja ammattimaisessa virkamiesryhmässä. Työ on ollut monin tavoin antoisaa, ennen kaikkea olen oppinut arvostamaan ammattikunnan suorasukaisuutta ja huumoria sekä liiton virkamiesten monipuolista ja perusteellista alan ammattitaitoa.

Liitto viettää 80-vuotisjuhlaansa työn merkeissä. Kalastuksen pariin mahtuu monta organisaatiota, ja parhaiten selvittää hyvän yhteistyön avulla. Haluammekin liiton taholta vilpittömästi kiittää hyviä työtovereitamme ja yhteistyökumppaneitamme hyvästä ja antoisasta yhteistyöstä kalastuselinkeinon eduksi.

Helena Boucht-Lindeman
puheenjohtaja
Österbottens Fiskarförbund

Kalastus tarvitse poliitikkoja

Suomalainen ammattikalastus kamppailee suuria haasteita vastaan. Ammattikalastajien lukumäärä on puolittunut kymmenessä vuodessa samanaikaisesti, kun hylje- ja merimetso-ongelma sekä pienentynyt kalakanta aiheuttavat uhkia elinkeinon tulevaisuudelle. Vaaditaan poliittisia toimia ammattikalastuksen turvaamiseksi maassamme.

Me suomalaiset syömme paljon kalaa, ja mieluiten syömme kotimaista ruokaa. Se kehityssuunta, jota olemme viime vuosina seuranneet, tulee vähitellen johtamaan siihen, että kotimainen kala lautasellamme on harvinaisuus. Poliittisissa piireissä ei mielestäni ole herätty ja tiedostettu sitä, että voimatoimet ovat tarpeen ammattikalastuksen tulevaisuuden tukemiseksi. Itsestään selvää on, että poliittisilla päätöksillä emme voi ongelmaa ratkaista. Toisaalta monia kysymyksiä voidaan ratkaistakin, mikäli löytyy poliittista tahtoa. Meidän pitäisi esimerkiksi säännöstellä hylje- ja merimetsokantaa nykyistä aktiivisemmin. Meidän pitäisi myös käydä vakavaa keskustelua ammattikalastuksen ja huvikalastuksen suhteesta toisiinsa. Tässä on olemassa ristiriita, jossa esimerkiksi jotkut pitävät urheilukalastusta lappilaisissa joissa tärkeämpänä kuin ammattikalastajien mahdollisuutta kalastaa lohta Perämerellä.

Monet kalastuksen haasteista ratkaistaan kotimaisessa politiikassa. Toisaalta EU-tasolla on käynnissä yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevia uudistuksia. Olen muun muassa esittänyt kysymyksen erillisestä politiikasta rannikon läheisestä pienialaista kalastusta koskevassa asiassa. Myös hylje- ja merimetso-ongelmaa käsitellään Europarlamentin kannanotossa reformiin, jonka hyväksyimme viime keväällä. Uudistunut politiikka astuu voimaan vuonna 2013. Henkilökohtaisesti toivon politiikkaa, joka ottaa paremmin huomioon eri alueiden tarpeet ja vaatimukset.

Toinen ratkaiseva kysymys kalastuksessa on Itämeren tila. Meremme voi huonosti, ja se on havaittavissa muun muassa vähentyneen kalan muodossa. Meidän tulee ponnistella edelleen Itämeren ekotasapainon ennalleen palauttamiseksi. Meren tilan ja kalakannan välillä on selvä yhteys.

Ammattikalastus tarvitsee ystäviä – ystäviä, jotka turvaavat elinkeinon tulevaisuuden ja suomalaisten mahdollisuuden syödä kotimaista kalaa.

Carl Haglund

Kirjoittaja on europarlamentaarikko ja parlamentin kalastusvaliokunnan varapuheenjohtaja

Pohjanmaan Liiton tervehdys

Kala on luonnonvara, jota on voitava käyttää. Rannikkokalastaja ovat heitä, jotka tämän luonnonvaran hyödyntämisestä suoriutuvat. Rannikkokalastuksen ansiosta kalanjalostus ja kalakauppa kautta maan saavat raaka-ainetta, jotta kuluttajat voivat hankkia terveellistä ja ekologisesti oikeanlaista ravintoa ruokapöytiinsä. Ilman rannikkokalastusta meille ei olisi tarjolla kotimaista luonnonkalaa vuoden ympäri. Vaihtoehtona olisi tuoda maahamme yhä enemmän kalaa ulkomailta, toisin sanoen veisimme yhä enemmän valuuttaa ja työpaikkoja pois maastamme.

Tällä tavalla haluan ytimekkäästi kuvata sitä miten tärkeää on, että Österbottens Fiskarförbund on tänä päivänä toiminnassa ja miten tärkeää sen perustaminen 80 vuotta sitten oli.

Kalastus on merkittävä elinkeino Pohjanmaan rannikko- ja saaristokylissä. Kalastusmaakuntana Pohjanmaa on myös kansallisesti merkittävä. Täällä toimii noin kolmasosa merialueen ammattikalastajista. Pääosa kalastuksestamme on rannikkokalastusta. Ammattikalastajien määrä on viime vuosien aikana vähentynyt, ja kattavien ennusteiden mukaan kalastajien määrä tulee kymmeneessä vuodessa vähenemään jopa puoleen nykyisistä. Ammattikalastajien vähenemisestä huolimatta pyyntisaaliit ovat kuitenkin kivunneet ennätyskelliselle tasolle. Kalastus on siis tehostunut, mutta kysymys onkin siitä, onko se tehostunut rannikonläheisen, perinteisen kalastuksen kustannuksella.

Pohjanmaalla sijaitsee merkittävä osa maamme kalastukseen liittyvästä toiminnasta ottaen huomioon, että pääosa Suomen pyyntivälineiden valmistuksesta toimii Pohjanmalla.

Ammattimaisen rannikkokalastuksen pyyntimäärissä on havaittavissa isoja vaihteluita, mikä aiheuttaa suurta taloudellista epävarmuutta rannikkokalastajien keskuudessa. Vertailu rannikkokalastuksen ja yli 10 metriä pitkien kalastusalusten saaliiden välillä osoittaa, että suuret kalastusalukset pystyvät toimittamaan meille ainoastaan silakkaa, kilohailia, lohta ja siikaa, kun taas rannikkokalastus puolestaan edustaa monipuolisuutta saaliinaan silakkaa, lohta, taimenta, siikaa, norssia, säynävää, särkeä, haukea, ahventa, kuhaa ja madetta. Kuluttajien monenlaiset tarpeet voidaan siis täyttää rannikkokalastuksen eikä merikalastuksen keinoin.

Kalankulutusta tarkasteltaessa on ilmeistä, että kalan ja kalatuotteiden valikoima on laajentunut. Nopeus ja logistiikka ovat yhä tärkeämpiä tekijöitä kalan kuluttajille. Kokonaispyyntimäärien nopean kasvun aika näyttää olevan ohi, joten tulevaisuudessa on ajateltava kalanjalostuksen koko arvoketjun kehittämistä. Suomessa kalan käyttö on keskimääräisesti muuta Eurooppaa runsaampaa. Kalankulutus kasvaa tasaiseen tahtiin. Kalatuotemarkkinoiden nopeimmin kasvava segmentin muodostavat valmisruokatuotteet ja tuoreet kalatuotteet. Nämä ovat ne olosuhteet, jotka meidän on otettava huomioon rannikkokalastuksen kehittämisestä keskusteltaessa ja erityisesti tiedostaessamme, että yhä suurempi osa kalatuotteista valmistetaan maanhantuodusta, kasvatetusta kalasta.

Rannikkokalastukselle uusien taloudellisten ja kalastajien sosioekonomista asemaa parantaneiden mahdollisuuksien luominen on ollut riippuvainen panostuksesta kauppaan ja jalostukseen. Yksi alun alkaen Österbottens Fiskarförbund r.f.:n perustamiseen johtanut ajatus oli yrittää yhteisistä lähtökohdista saada järjestystä kalakauppaan. Ylijäämäkala puolestaan edellytti panostuksia kylmävarastointiin. Ja tänä päivänä on nähtävissä erilaisten jalostettujen kalatuotteiden tarpeen kasvamisen seurauksena lisääntyneet panostukset sekä pieni- että

suurimuotoiseen jalostukseen, mikä puolestaan on johtanut kalastuksen tulonmuodostuksen monipuolistumiseen.

Mutta huoli kalastajaväestön taloudellisesta asemasta on jäljellä. Eikä se ole mitään uutta. Keväällä 1932 asetettiin valtakunnallinen komitea laatimaan ehdotus toimenpiteistä kalastuselinkeinoa mahdollisesti vahingoittavien olosuhteiden poistamiseksi. Aloitteen takana oli kansanedustaja Otto Jacobsson Vaasasta. Komitea teki kattavan selvityksen, jossa tuotiin esiin näkemyksiä: kalakantaan sekä sen säilyttämiseen ja vahvistamiseen, kalastusmenetelmiin ja pyyntivälineisiin, kalasatamien ja kalastusmajakoiden rakentamisen välttämättömyyteen, kalakuljetusten helpottamiseen, kalan hintoihin, kalastusvälineiden ja -veneiden hankintalainoihin, tilattomien kalastajien kalastusoikeuteen, kalakaupan järjestämiseen yhteisen kalakaupparytityksen perustamisen kautta, isojen vahinkojen korvaamiseen jne. Ylipäätään käsiteltiin kaikkea, josta arveltiin olevan hyötyä rannikko- ja saaristoväestön taloudelliselle ja sosiaaliselle olemassaololle.

Kuten luettelosta käy ilmi, samat ongelmat ovat ajankohtaisia edelleen. Mutta kohtuuden nimissä meillä pitäisi olla paremmat taloudelliset mahdollisuudet ratkoa ongelmia ja meillä pitäisi olla enemmän kiinnostusta kalastuksen jatkuvuuden turvaamiseen. Ammattikalastajat kokevat aivan oikein, että heidän toimintaansa kuristetaan erilaisin rajoituksin samalla, kun esim. hyljekannan ja nyt myös merimetsokannan nopea kasvu vaikeuttavat kalastusta ja vähentävät pyyntimääriä. Myös vesiympäristön huononeminen ja sen seurauksena pienentynyt kalakanta vaativat toimenpiteitä. Kalastus on elinkeino, jonka olemassaolo on täysin riippuvainen taloudellisen tasapainon jatkuvuudesta vesistöissämme ja merialueillamme.

Österbottens Fiskarförbund r.f.:n tarkoitus: “edistää kalastuselinkeinoa toiminta-alueellaan kalastusvesien kalantuotannon turvaamiseksi, talteenotto- ja hyödyntämismenetelmien kehittämiseksi sekä kotimaisen kalan kulutuksen lisäämiseksi” ovat kaikilta osin ajankohtaisia ja tarvitsevat yhteiskunnan tukea panostuksina kalastuksen hyödyksi valtiollisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Pohjanmaan Liitto antaa täyden tukensa Österbottens Fiskarförbund r.y.:n tavoitteille.

Olav Jern
maakuntajohtaja

Hylkeen ja ihmisen yhteiselo Pohjanlahden rannikolla

Ihmisen selviytymiselle saaristossamme hylkeellä on ollut suuri merkitys aina siitä lähtien kun ihminen asutti rannikkoa jääkauden jälkeen. Hyljettä on hyödynnetty vaatteisiin, jalkineisiin, ravintoon ja traaniin – esim. traani oli alueemme kolmanneksi suurin vientituote 1700-luvulla. Hylje ja ihminen ovat kilpailleet samasta ravinnosta – kalasta.

Muutamien vuosikymmenien ajan hyljekanta Itämeressä oli suhteellisen pieni, mutta alkoi kasvaa 90-luvulla. Verrattaessa kirjoituksia Fiskeritidskrift-lehdessä 1900-luvun alusta tähän päivään ovat monet argumentit ja väitteet samoja, vaikkakin aikaa niiden välillä on n. 90 vuotta.

1900-luvun alussa pyynti tehostui, käyttöön otettiin pyyntiraha, ja hylkeelle oli kysyntää raaka-aineena, mikä pitikin yllä tasapainoa kalastuksen ja hylkeenpyynnin välillä. Miltä tilanne näyttää tänään? Harmaahylkeen pyytäminen on meillä luvanvaraista, mutta tänä vuonna olemme myös saaneet direktiivin hyljetuotteiden myyntikiellosta. Yhtäältä EU kehottaa kestäväan kehitykseen ja toisaalta siihen, että resursseja on hyödynnettävä kestäväällä tavalla – onko kestävä se, että Itämerellä pyydetään pari tuhatta yksilöä, joita ei voida jalostaa edelleen? Samanaikaisesti lisääntyvät kustannukset jokaisesta vahingosta, jonka kasvava hyljekanta aiheuttaa kalanpyydyksille ja pyyntivälineille. Voidaan todeta, että hylkeellä on erittäin erikoinen status EU:ssa ja jopa villinä lajina.

Pitäisikö meidän syödä Pohjanmaalla Merenkurkussa pyydettyä vai maahantuotua kalaa? Trendi ruoka-alalla kulkee kohti puhtaampia elintarvikkeita ilman lisäaineita ja se vaikuttaa kestävältä. Yhä useammat haluavat korkealuokkaisia ekologisia raaka-aineita. Yksi suurista ruokatrendeistä maailmalla juuri nyt on ostaa tuoretta suoraan tuottajalta, minkä pitäisi suosia kalastuselinkeinoja. Me panostamme perinteisiin makuihin, ostimme lähituotteita “oikeasti” ja otamme esiin isoäidin testatut reseptit kansioista – jos uskomme heitä, jotka trendejä yhteiskunnassamme tulkitsevat.

Saako kala olla sesonkituote? Tänä päivänä kauppa ja suurtaloudet vaativat luotettavan, toimitusvarman toimittajan kautta koko vuoden – voiko kalastuselinkeinomme selvittää kaupallisista vaatimuksista? Onko sen tehtävä niin? Unohdettu kala voi saada tilaisuuden moderniin läpimurtonsa, mutta kuluttajilta vaaditaan avointa mieltä ja kokeilunhalua.

Nyt meidän on aloitettava ekosysteemiin perustuva meren resurssien hoito, mikä onkin kiinnostavaa, sillä Itämeressä on ehkä enemmänkin kuin n. 50 000 harmaahyljettä, jotka pitäisi integroida kokonaisajatteluun. Rungas vuosi sitten Tukholmassa pidettiin konferenssi kalastuksen tulevaisuudesta, EU:n edustaja esitteli kuinka kaupallisesti tärkeiden kalakantojen nähdään kehittyvän lähivuosien kuluessa. Huomioon oli otettu kaikki kalakantoihin vaikuttavat tekijät. Yksi graafisissa esityksissä korostunut pylväs oli “unknown mortality” – eli kalakannan tuntematon kuolleisuus. Olisikohan yksi selitys kalakannan outoon kuolleisuuteen hyljekannassa? Vai mikä verottaa kalakannasta yhä suuremman osuuden? Kysymykseen siitä kuinka kasvavan hyljekannan ravinnontarpeet on otettu huomioon tulevien kalakantojen suuruutta laskettaessa, EU:n edustaja vastasi: In no way. It is not ad hoc, it is not possible to discuss Seals in EU. Siis laaditaan suunnitelmia kuinka kalakannasta voidaan Itämeressä kalastaa, mutta ei huomioida hylkeiden ravinnontarvetta. Mitä hylkeet EU:n mukaan syövät, elleivät kalaa? Tiedot kalaa syövän petoeläimen vaikutuksista ekosysteemitasolla ovat rajatut. Hylkeet ja merimetsot kuluttavat yhtä paljon tai enemmän kuin ammattikalastus tärkeästä kaupallisesta kalakannasta. Mutta vertailua ei ole helppo

tehdä, koska vaikutus on riippuvainen petoeläimen ravinnon ikäkoostumuksesta ja siitä mitä lajeja se syö, mikä taas puolestaan johtaa epäsuoriin vaikutuksiin kaupallisessa kalakannassa.

Mutta onko tuoretta kalaa saatavilla? Yhä useammin toiset ehtivät tyhjentää pöydän ennen kuin kalastaja ehtii nostamaan kalan merestä. Miten näin kävi, ja mihin tämä tulee päättymään? Hyljeproblematiikka ei ole poliittisesti kuuma kysymys – pikemminkin kysymys, johon harvat poliitikot uskaltavat vastata. Vastattavat kysymykset kuuluvat: tulemmeko me Pohjanmaalla tulevaisuudessa syömään Merenkurkusta pyydettyä kalaa vai tullaanko myyntitiskillemme tuomaan kala muista osista maapalloa.

Anita Storm
puheenjohtaja
Österbottens Fiskarkvinnor

Kalastuslaki uudistetaan

Kalastuslain kokonaisuudistus on meneillään maa- ja metsätalousministeriössä. Työ aloitettiin syksyllä 2008 ja sen odotetaan valmistuvan vuonna 2011. Uudistuksella pyritään edistämään kalastusharrastuksen ja kalastuselinkeinon toimintaedellytyksiä.

Tavoitteena on kalastuslaki, joka vastaisi nykypäivän vaatimuksia mm. perusoikeuksien suhteen. Uudistusprosessissa otetaan huomioon myös muussa lainsäädännössä tapahtuneet muutokset. Sääätelyjärjestelmän on oltava selkeä. Näin ollen nykyistä lakia tullaan selkeyttämään ja yksinkertaistamaan.

Toinen tärkeä tavoite laille on säännellä kalastusoikeutta, kalastusmenetelmiä, kalakantojen hoitoa sekä kalatalouden hallintoa. Kalastuslaissa määritellään keinot ja eri toimijoiden toimivallat kalastuksen säätelyyn.

Kalastuksen säätelyyn liittyviä päätöksiä tekevät mm. maa- ja metsätalousministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, kalastusalueet ja kalastusoikeuden haltijat. Uudistustyötä voi seurata ja antaa siitä mielipiteitä maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilla osoitteessa www.mmm.fi

Merimetsojen valtakunnassa

On myöhäinen heinäkuu kylläisenään rantojen vehreyttä sekä tienpientareilla ja puronvarsilla kukkivia yrttejä. Istun Kantlaxin kalasatamassa ja odottelen Kaj Wiikiä, Munsala Västra vattensamfällighet -yhteisalueen puheenjohtajaa. Kaj on luvannut tarjota kiertomatkan Monåfjärdenillä; ruotsinkielisellä Pohjanmaalla sijaitsevassa merikotkien ykkösvaltakunnassa.

Olen tullut etuajassa ja voin rentoutua tarkkailemalla lintuja kalasatamassa ja sen ulkopuolella. Västärakit tulitikun ohuine jalkoineen metsästävät karpäsiä laitureilla ja rannoilla. Muutamat haarapääskyt pyydystävät hyönteisiä vedenpinnan yläpuolelta, olettaakseni juuri kuoriutuneita surviaisia. Ja hieman etelämpänä satamasta tarjoaa vanha, valkopyrstöinen merikotka suurenmoisen näytelmän lentäessään mantereelle kohti ruohopeitteistä ja järviruokojen kehystämää luotoa ja sillä pesiviä naurulokkeja.

Valkoisten ja harmaanruskeapilkkuisten naurulokinpoikasten muodostavan pilven alapuolelta merikotka pyyhkäisee alas kohti rantavettä poimiakseen kevyesti ja elegantisti nuoren naurulokin vedestä. Kirkuva loppiparvi perässään merikotka lentää takaisin mantereelle ja katoaa nopeasti rantametsikköön. Hetken kuluttua kotka tulee uudelleen ja onnistuu tälläkin kertaa nappaamaan saliekseen hiljattain lentokykyiseksi kehittyneen naurulokinpoikasen. Se näyttää helpolta, kuin poimisi kakunpalasen tarjoilulautaselta.

© Hans Hästbacka

Kaj Wiik on Munsala Västra vattensamfällighet -yhteisalueen puheenjohtaja ja tuntee hyvin ulapan merimetsot.

Kun Kaj Wiik pysäköi satamaan ja tervehdimme toisiamme, kotka saapuu kolmannen kerran saalistamaan naurulokkeja. Pitkä liuku yli veden, ja jo kolmas naurulokki on jäänyt lentävän pedon kynsiin. Ilmeisesti merikotkalla on lentokykyisiä poikasia odottamassa koskemattoman rantametsikön suojissa, ja ruoanhankinta hoituu helposti naurulokkiyhdyksunnan ansiosta.

- Kyllä, Monåfjärdenillä on kolme merikotkaparia, toteaa Kaj, joten merikotkia nähdään päivittäin ulapalla. Ja nyt näyttää siltä, että kotkat ovat alkaneet myös verottaa merimetsoyhdyksuntia, Kaj jatkaa. Viime vuoden yhdyskunnista kaksi on tänä kesänä tyhjillään, sillä molempien niiden läheisyydessä pesi merikotkapari oletettavasti merimetsoravinnolla elellen.

Merimetsoyhdyksuntia ruokavarastonaan hyödyntävistä merikotkista on monia havaintoja sekä Suomesta että Ruotsista. Merimetsoja syöville merikotkille elämä on helppoa ja merimetsoaterioiden välillä merikotkat voivat välipaloikseen poimia kalaa, jota merimetsot ovat jättäneet maanpinnalle. Siellä missä merikotkat ovat alkaneet syödä merimetsoja, merimetsojen pesimistulos on huonontunut merkittävästi ja paikallinen merimetsokanta on osittain lakannut lisääntymästä tai alkanut vähetä.

Syödä tai tulla syödyksi on luonnon yksinkertainen sääntö. Västärakit ja pääskysset pyydystävät hyönteisiä, merikotkat pyydystävät naurulokkeja ja merimetsoja – ja merimetsot syövät monenlaista kalaa. Mutta siitä miten paljon merimetsot vaikuttavat kalakantaan ja ammattikalastukseen ei ole varmaa selvyyttä, huolimatta merimetsojen viime aikaisesta runsaasta lisääntymisestä Itämerellä ja niiden monilla tahoilla osakseen samasta vihasta,

takaa-ajosta, laittomista pesänryöstöistä jne. Merimetsolle Itämeri on ihanteellinen sisämeri runsaskalaisuutensa sekä monien pesimisluotojensa ja –saariensa ansiosta.

- Nykyään ei kannata laskea verkkoja Monåfjärdenille jäättömän puolivuotiskauden aikana, sillä niihin ei tule kalaa. Ulappa on aiemmin tarjonnut siikaa ja silakkaa, mutta ei enää, kertoo Kaj ajaessamme kohti ulappaa omakätisesti rakentamassaan työveneessä, jota hän on ennen käyttänyt siian kalastukseen.

- Aloitin kalastamisen vuonna 1987 ja elin ammattikalastajana monta vuotta, Kaj kertoo kyselyäni hänen kalastamisestaan. Mutta kannattavuus heikkeni vähitellen, eikä lopulta ollut muuta neuvoa kuin lopettaa ja aloittaa ura turkiseläinten kasvattajana. Sen tein jo ennen merimetsojen tuloa, joten niistä uranvaihdokseni ei johdu. Nyt minulla ei ole ajatustakaan asentaa siikapyydystä, sillä siikaa ei ole, päättää Kaj lyhyen kansauksensa aikaansa ammattikalastajana.

Monåfjärden hiekka- ja kivipohjineen, vaihtelevine syvyyksineen sekä suorine yhteyksineen avomerelle pohjoisessa on ihanteellinen ympäristö kaloille. Kasvoiko siiankalastus liialliseksi vilkkaimpina kalastusvuosina, ennen merimetsojen tuloa? Estääkö merimetsojen siianpyynti siikaa palaamasta vai eikö siikaa yksinkertaisesti enää riitä täyttämään ulappaa uudestaan? Siika on vähentynyt monilla kalavesillä eri syistä. Ja mitä merimetsotkaan nykyisin ulapalla syövät, kun verkkokalastukseen ei anna kalaa? Merimetsojen ja kalastamisen ympärillä velloo monia kysymyksiä, tähän asti suurelta osin vastaamattomia, mutta tärkeitä selvitettäväksi.

Ajamme ensin Fjärdsgrundetille ja pidämme asianmukaista etäisyyttä rauhoitettuun luotoon, missä merimetsot aloittivat pesintänsä vajaat kymmenen vuotta sitten. Tänä vuonna Fjärdsgrundetilla on pesinyt 450 merimetsoparia samalla, kun yhdyskunta on poikunut uusia kolonioita. Joukoittain vanhoja ja nuoria merimetsoja istuskelee luodolla ja isoilla rantakivillä. Ilma täyttyy lentävistä merimetsoista ja lokeista jotka pesivät koloniassa yhdessä. Monet merimetsot oksentavat kalaa kuvuistaan ja tarjoavat lokeille ilmaisia aterioita. Merikotkat eivät ole ainoita, jotka käyttävät merimetsoja hyväkseen.

© Hans Hästbacka

Monåfjärdenistä on tullut merimetsojen valtakunta ruotsinkielisellä Pohjanmaalla.

Jatkaessamme venematkaa kaakkoon Lillgrundetiin näemme merimetsoja kaikkialla ilmassa ja vedessä. Täällä olemme keskellä merimetsojen valtakuntaa. Viime vuonna Lillgrundet majoitti vain viisi merimetsoparia, mutta tänä vuonna pareja on jo 110. Oletettavasti Granskärsbådanin yhdyskunta on muuttanut merikotkien pelossa Lillgrundetiin.

Astumme maihin valkoiseksi kalkitulle luodolle merimetsojen lentäessä pakosalle. Ruohokasvillisuutta on jäljellä vain eteläisimmällä ja pohjoisimmalla niemellä. Muu osa

luodosta on peittynyt pesistä ja ulosteista maanpinnalla. Kahdessa pesässä on vielä poikasia. Muut ovat lentäneet tai uineet pois palatakseen jälleen takaisin rannalta lähtiessämme.

Meitä kiinnostaa yhden kesän aikana luodolla tapahtunut muutos ja se mitä kaloja merimetsot syövät. Merimetsoyhdyskunnassa on aina maanpinnalla kalaa, enemmän tai vähemmän pehmenneessä muodossa, ja lintujen ulosteiden sekä pilaantuneen kalan haju pistää nenään. Luodolla kierrellessämme teemme havaintoja kolmesta kalalajista: ahvenesta, kiiskestä ja särjestä. Enempää eivät merimetsot tarvitse elääkseen ja lisääntyäkseen. Noenmustat linnut syövät sitä kalaa mitä löytyy ja voivat siten nauttia melko laajastakin valikoimasta, mutta elävät myös vain yhdenkin kalalajin turvin, jos sitä sattuu löytymään suuria määriä lintujen kalastusvesillä.

- Olisi tärkeää tutkia merimetsojen ruokavalikoimaa paikallisesti, sanoo Kaj jatkaessamme matkaamme. Merimetsojen ravintovalikoimasta eteläisessä Suomessa tehtyjen tutkimusten ei lainkaan tarvitse vastata merimetsojen ravintovalikoimaa Pohjanmaan vesillä.

Monåfjärden neljine merimetsoyhdyskuntineen ja noin 3000 linnun paikallisine populaatioineen voi tarjota tutkimukselle sekä mielenkiintoisen että antoisan työkentän. Ammattikalastuksen näkökulmasta kaikki tutkimus merimetsoista sekä niiden vaikutuksesta kalakantaan ja kalastukseen on paikallisesti erittäin tärkeää. Ammattikalastus ei varmasti selviä raskaasta lisäpainolastista – hylkeiden aiheuttamat ongelmat ovat jo aivan riittäviä. Ammattikalastukselle keskeistä onkin saada tilanne merimetsojen ja ammattikalastuksen välillä täysin selväksi. Ammattikalastuksen kannalta mahdollisesti välttämättömäksi osoittautuva paikallisen merimetsopopulaation sääntely on huomattavasti helpompaa kuin hyljekannan sääntely.

Myöhäiskesän sorsa- ja hanhijahdin aikana Monåfjärdenillä metsästäjät saavat ampua 75 merimetsoa ensimmäisenä pienenä askeleena paikallisen merimetsokannan sääntelyssä. Merimetsan metsästäminen ei ole kaikkein helpointa, mutta pyynnillä tullaan joka tapauksessa saamaan lintuja tutkijoille, jotta he voivat päätellä niiden lajin: edustavatko pesivät yksilöt merimetsojen heimon alalajia *Phalacrocorax c. carbo* vai *P.c. sinensis*. Se on yksi monista vastaamattomista kysymyksistä käynnissä olevassa merimetsokeskustelussa ja samalla kysymys, jolla käytännössä ei ole mitään merkitystä ammattikalastukselle.

Teksti ja kuvat: Hans Hästbacka

Kevätjäillä molpelaisten kalastajan, Ulf Granqvistin, seurassa

© Hans Hästbacka

- Tule varttia vaille seitsemän, niin voimme hyödyntää aamupakkasen ja ehdin fileoimaan ahvenet iltapäivällä, vastaa Ulf Granqvist kysymykseeni tiedustellessani häneltä illalla puhelimitse voinko lähteä Molpen kevätjäille hänen seurakseen.

- Ahvenen saatavuus on nyt hyvä, tämän pahimman talvikalastuskauden jälkeen minkä olen vuosien saatossa kokenut, joten olen keskittynyt ahventen kalastamiseen, kertoo Ulf puhelimesta. Minulla on seitsemisenkymmentä verkkoa pyynnissä jään alla, loput olen vetänyt ylös.

Viideltä aamulla soi herätyskello. Aamu sarastaa juodessani aamuteetä kotikeittiössä. Maa on ohuen kuuralumikerroksen peitossa. Hieno asia ajatellen jäätä, joka tässä vaiheessa huhtikuuta on ollut jo vetinen ja sohjo.

Viittä vaille sovittuun kellonaikaan käännyin Ulfin pihaan. Puemme yllemme talvihaalarit ja sadehousut sekä ajamme Bredskärin lounaispuolelle, missä Ulfilla on lumiskootteri ja muita varusteita setänsä mökkitontilla. Rosoinen kevätjää ulottuu länteen niin kauas kuin silmä kantaa. Saaristo on yhä jäässä, mutta lämpimän sään jatkuessa saattaa ahventen kalastaminen loppua viikon kuluttua.

Aamuaurinko paistaa anteliaasti yli jään, missä yksittäiset laulujoutsen- ja harmaahanhiparit seisovat vartiassa tai lepäilevät samalla, kun joutsenten, hanhien ja pikkulokkien parvet matkaavat kohti pohjoista huhtikuisen sinitaivaan alla. Lintujen muutto on täydessä käynnissä ja elävöittää aamua.

Paikoitellen leikkaavat skootteri ja reki läpi jään jäätyneen pinnan. Vesi virtaa skootterin ympärillä ja ylös saappaitteni reunaan pysytellessäni puisen potkukelkan jalaksilla lintujen taivalta tähyillen. Pohjoisessa Halsön saarella Ulf pysähtyy lyhyen, kolmesta verkosta muodostuvan verkkorivin äärelle.

- Nyt nähdään ovatko ahvenet liikkuneet sitten eilisen, sanoo Ulf. Minulla on sisin verkko tässä verkkorivissä tarkistusverkkona ja koen sen kaikkein ensimmäiseksi joka aamu. Jos tässä verkossa on kalaa, se on hyvä enne päivän kalastukselle.

Ulf solmii köyden uloimman avannon kohdalla ja etenee rämpien läpi veden ja jään kokemisavannolle. Jääsohjon alla on 20–30 senttimetrin paksuudelta jäätynyttä jäätä. Kevätjäällä on vielä turvallista liikkua.

Tarkistusverkossa nykii ja vetää, ja Ulf alkaa poimia siitä ahvenia toisensa jälkeen. Kun verkko on koettu, jäällä sätkyttelee kaksikymmentä ahventa. Verkko, jonka silmukat ovat 43-millimetrisiä, antaa mukavankokoisia, fileointiin sopivia annoskaloja. Ulfille on itsestään selvää jalostaa saamansa kala fileoimalla. Paitsi, että se on kalastajalle taloudellisesti kannattavampaa, kuluttaja saa ruodottoman ja halutun, valmiiksi paistinpannuun laitettavan kalan. Lisäksi kalafileet ovat tuoreita ja raikkaita saapuessaan ostajille Helsinkiin, jo seuraavana aamuna lähetyspäivästä.

- Jaaha, tämä näyttää hyvältä, toteaa Ulf tyytyväisenä vetäessään verkon taas jään alle, leikkaa kalojen kurkut auki ja laittaa ne reessä olevaan siniseen saaviin. Nyt on vain jatkettava, jotta saavi saadaan täyteen.

Ajamme eteenpäin, kiviseen lahteen, joka ulottuu palan matkaa Halsön saareen. Rantametsiköistä kuuluu mustarastaan laulua ja peipon liverrystä, kurkiparin kutsuhuutoja ja korkeaäänisen harmaahanhen ääntelyä, kauempaa lahden jäältä kantautuu koirasteeren soidinääniä. Harmaalokit ja merilokit liitelevät jo yläpuolellamme odotellen roskakaloja, ja päivän ensimmäinen merikotka lentää paikalle levein siivin.

- Kauaa ei jäällä tarvitse yksin olla, kun kevät nyt on toden teolla käynnistynyt, ja monet muuttolinnut ovat saapuneet, toteaa Ulf poimiessaan ahvenia verkosta kuin liukuhihnalla. Särjistä syntyy lokkien ja merikotkien välille kinastelua, kun ajamme kohti seuraavaa verkkoriviä.

- Mutta mitä teerikannalle on tapahtunut, ihmettelee Ulf ahventen kurkkuja auki leikatessaan. Ennen koirasteerit pitivät soidintaan kaikkialla jäällä. Nyt saa olla iloinen, jos onnistuu jäällä kuulemaan ja näkemään edes yksittäisen tai parhaassa tapauksessa muutaman koirasteeren soitimellaan. Supikoiria kyllä riittää. Niiden jälkiä on kiemurrellut jäällä tänä keväänä avannolta toiselle. Liekö supikoirilla vaikutuksensa teerikantaan?

Poikkeamme Halsönin pohjoisrannalta kohti pitempää verkkoriviä, jonka on koko talven pitänyt pyytää erityisesti siikaa, vaikka talvella kyseisen kalan saaminen onkin ollut heikkoo. Pienen karikon pohjoispuolella kaksi ensimmäistä verkkoa antavat kelpo saaliin ahvenia. Ilmeisesti kevät on saanut ne liikkumaan karikon liepeillä. Sisemmät verkot saavat pysyä jään alla, mutta ulommat verkot Ulf nostaa ylös ja toteaa, että muuten tulee kiire saada ahvenverkot ylös jälle kahden viimeisen kalastuspäivän aikana.

- Ajattele miten kaunis kala ahven onkaan, sanoo Ulf kalaa saaviin noukkiessaan. Ja mikä onni, että ahvenfileistä pidetään ja niillä on kysyntää. Minun kautta vuoden jatkuvassa kalastuksessani ahven on tärkeä kala sen ohella, että keskityn kalastamaan siikaa ja lohta, silloin kun ne lajit käyvät pyydykseen. Mutta ei saaliista voi varma olla. Kala käy pyydykseen, kun se käy pyydykseen, eikä tänä vuonna hyvä kalapaikka välttämättä ole hyvä myös ensi vuonna.

Kysymykseeni miten suuresta perheestä Ulf kalastuksellaan huolehtii hän vastaa hymyllä ja avosydämisellä selostuksella kalastuksesta.

- Minulla on neljä tyttäretä, mutta vanhin opiskelee tällä hetkellä ja selviää enimmäkseen omillaan. Mutta ei perhe minua tähän aja. Minun kimmokkeenani on itse kalastaminen ja siinä ohessa perhekin saa elantonsa. Minulle kalastaminen on parantumaton sairaus, josta olen yhtä riippuvainen kuin huumeiden käyttäjä huumeista tai alkoholisti viinasta. Niin on ollut aina Granqvistien klaanissa, jossa isäni, kaikki setäni ja isoisäni ovat olleet samalla tavoin kalastuksenpuremia. Se on veressä eikä sitä pois saa. Minun on pakko kalastaa. Olen kasvanut siihen. Se on minun tapani elää, ja kalastan 320–330 päivänä vuodessa, päättää Ulf selvityksensä.

Edellisen verkkorivin äärellä kinastelevat parhaillaan lokit roskakalasta avannon reunalla. Lokkien karheat äänet täyttävät keväätaamun ja houkuttelevat luokseen kaksi merikotkaa, jotka kiirehtivät kohti avantoja. Valitushuutoja päästelevien lokkien pilvessä kotkat laskeutuvat jäälle ja poimivat kukin särkensä. Kuuntelemme lokkien huutoa ja seuraamme katseillamme kotkia.

- Kalastajana olen saanut osakseni miellyttävän asennemuutoksen, sanoo Ulf yllättäen. Ennen kansa sanoi “että sinähän vain kalastelet” ja halusi saada minulta ruokakalaa edullisesti tai jopa ilmaiseksi. Tänäkin kansa arvostaa ammattia ja tulee tiedustelemaan voisivatko he ostaa kalaa. Jos kalaa ei ole myynnissä sinä päivänä, kysyvät he voisivatko tulla kalan ostoon seuraavana päivänä. Eikä kukaan kyseenalaista hintaa vaan maksaa pyydetyn hinnan mukisematta. Se tuntuu mukavalta.

© Hans Hästbacka

Lumikelkka on itsestään selvä kulkuväline ammattikalastajalle.

Ajamme kahden lyhyen verkkorivin kautta Halsönin koillispuolella, missä Ulf täyttää saavin taas uudella määrällä ahvenia. Enempää ei mukaan mahdu, ja iltapäivän fileointityö kotipihassa on kalastuspäivän seuraava tehtävä. Onneksi Molpe Frys sijaitsee lähellä kylässä ajatellen kaikkea fileoinnista ylitse jäävää perkuujätettä, jota voi hyödyntää turkiseläinten ravinnoksi. Jätteenkäsittely on tärkeää ja seikka, jota vastuulliset terveysturvalliset säännöllisesti tarkkailevat.

Kun ahvenia täynnä oleva saavi ja muut varusteet on lastattu autoon ja ajamme Ulfin kotia kohti, ehdimme vielä jutella edessä olevasta kevätikalastuksesta avovedessä. Silloin alkaa intensiivinen kausi kalastusvuoden kierrossa ja myös huoli hylkeistä, jotka rosvoavat saaliin ja tuhoavat kalastusvälineet. Ulf kertoo lyhyesti erään edellisesäisen tapauksen lohkalastuksesta ulkosaaristossa.

- Viime kesänä yksi harmaahylje oleskeli lohipyödysten luona joka päivä, ja tuskin sain yhtään kokonaista lohta asiakkailleni. Joka päivä näin hylkeen etäisyydeltä enkä voinut tehdä mitään sen hävittämiseksi. Mutta onneksi sain apua eräältä hylkeenkaatoluvan saaneelta metsästäjältä, joka onnistui ampumaan harmaahylkeen jo ensimmäisenä päivänä sitä odotellessaan. Sitten saivatkin lohipyödykset olla rauhassa kokonaisen viikon, kunnes seuraava harmaahylje ilmestyi kokemaan kalat pyödyksistä. Hylkeettömän viikon aikana ehdin toimittaa tilatut lohet asiakkailleni, mutta siten toimitukset taas loppuivat. Kyllähän kalastajan on elettävä kummallisessa maailmassa, kun hylkeet määräävät kalastajan saaliin ja tulot.

Teksti ja kuvat: Hans Hästbacka

Kjell Sjökvist, kalastaja ja hylkeenpyytäjä Nämptästä.

- Tule huomenna kello kahdeksan, niin ajamme kokemaan siikaloukun, jonka viritin toissapäivänä, Kjell Sjökvist vastaa soittaessani hänelle ja tiedustellessani onko hän saanut siikaloukun ulos suunnitellusti.

- Olen kokenut pyödyksen pari kertaa ja saanut pari siikaa. Itätuuli on kehoon kalastustuuli, mutta jo eilen oli pakko paikata ensimmäinen reikä sisällä loukussa olleen ja kalaa ottaneen hylkeen jäljiltä, kertoo Kjell puhelimesta.

Nämptäsläiselle Kjell Sjökvistille hylje on nykyisin ikuinen ongelma, kuten niin monille muillekin pohjalaisille ammattikalastajille. Ongelma, joka on saanut monet kalastajat lopettamaan ammattikalastuksen tai johtanut siihen, että kalastuksesta on tullut sivuelinkeino tai harrastus turvallisemman ammatin ohien, missä hylkeet eivät revi rikki välineitä eivätkä häiritse pyyntiä ja toimeentulomahdollisuuksia.

Tapaan Kjell'in sovittuna ajankohtana hänen kotipihaan Nämptästä. Ajamme perheen kesämökille Äggrundin viereiselle pikkusaarelle. Toukokuinen päivä on lämmin ja ilma tuoksuu raikkaan vehreältä; alaston kevät on vaihtunut vaaleanvihreäksi alkukesäksi.

Vastasaapuneet satakielet ja punavarpuset laulavat kaikissa ilmansuunnissa. Hieman etäämpänä Kjell'in mökistä olevalla ruohopeitteisellä luodolla meitä tarkkailee muutama harmaahanhi. Kalalokit ja lapintiiirat sekä karheaääniset lokit pitävät vahtia pitkin rantoja tai istuskelevat vartiassa rantaa lähellä olevilla kivillä. Lintujen elo saaristossa on parhaimmillaan.

Ajamme etelään ohi Västra Ljusörenin, Ljusgrundin, Södra Flatskäretin, Högkobbracketin ja Österstgrundin. Pari kalastusvenettä kokee pyyntivälineitään tyynessä toukokuun aamussa. Kaikkialla vedessä on haahkoja, koskeloita, hanhia sekä pikkulokkeja ja lokkeja. Nämpnäsisin saaristossa on rikas linnusto, ja Kjellille kalastajana ja metsästäjänä kuohuvan rikas lintuelämä on arkea rikastuttavaa.

Östsynnerstgrundin eteläpuolella on Kjell'in siikaloukku syväväylän reunalla, joka johtaa kaloja kohti aitaverkkoa ja sisään loukkuun – kuten se ohjaa myös hylkeet, jotka enemmän kuin mielellään oleilevat pyydyksen vieressä napatakseen pyydystetyn kalan itselleen. Etenkin harmaahylkeet kokevat pyydystä, mutta myös yksittäiset norpat ovat alkaneet hakeutua pyydysten luo ulko- ja sisäsaaristossa.

- Olimme jäällä hyljejahdissa viikko sitten, kertoo Kjell samalla, kun hän alkaa kokea käsin siikapyydystä. Saimme kahdeksan harmaahyljettä, viisi aikuista ja kolme nuorempaa. Joitakin lupia on säästetty hyljejahtiin siika- ja lohiloukuilla voidaksemme poistaa hylkeitä, jotka alkavat oleskella pyydysten luona. Täällä Östsynnerstgrundilla voi kätkeä veneen pois hylkeiden näköetäisyydeltä ja sitten odottaa siikapyydyksen luona pysytellyttä hyljettä. Kaikkein mieluiten haluan ampua hylkeen, kun se on itse kalapesässä. Silloin en menetä hyljettä, vaan voin ottaa sen talteen tervetulleena saaliina.

Uroshaahkojen kaihoava huhuilu ja lokiin villit keväthuudot täyttävät toukokuun aamun saaristossa. Harmaahanhi ja muutama valkuposkihanhi näkyvät ja kuuluvat Kaldonskärin runsasmaastoisessa saaristossa. Allit lipuvat vedessä etelänsuuntaan, tukkasotkat puolestaan lentävät ohitsemme pohjoista kohti. Kalastusaamun täydellisyyden rikkoo ainoastaan pyydyksen kalapesästä puuttuva siikaparvi. Mutta saaliin puuttumisesta voi tällä kertaa syyttää itätuulta eikä hylkeitä.

© Hans Hästbacka

Kjell kokee siikapyydyksen lämpimänä ja tyynenä toukokuun aamuna.

Kjell'in käytyä läpi pyydyksen yhteenlasketuksi saaliiksemme muodostui kaksi siikaa ja yksi silakka. Isommasta siasta tulee hyvä ateria Kjell'ille ja hänen vaimolleen. Pienempi siika on minulle, ja silakka saa pieninä paloina palvella kuolettavana syöttinä hiiripyydyksissä, jotka jatkuvasti ovat pyyntivalmiina Kjellin kalastusvälinevajassa kesämökin kupeessa. Hiiret ja myyrät on pidettävä poissa vajasta, sillä muuten ahkerat pikkunakertajat purevat rikki verkot ja muut välineet.

Ajamme verkalleen takaisin itää kohti Kaldoniin jäljittääksemme saaristolintuja ja nauttiaksemme toukokuuisesta aamusta. Kjell kertoo vanhoista kalastajatuuvista, joita on ollut Storkaldonin itäpuolella. Tupalaiset ovat itse olleet mukana kalastamassa ja oppineet ammattinsa isiltään ja sediltään. Nämptäs on aina ollut Närpiön tärkein kalastajakylä, ja hylkeiden aiheuttamista mittavista ongelmista huolimatta kylässä toimii edelleen ammattikalastajia.

Etenkin harmaahylje aiheuttaa ongelmia ammattikalastajille, mutta myös norppa on alkanut etsiytyä eri pyyntivälineille ja verottaa pyydyksiin jäänyttä kalaa repimällä pyydykset samalla rikki – mikä puolestaan merkitsee monta ylimääräistä työtuntia erilaisten pyyntivälineiden korjauksen parissa: eri mallisia rysiä ja loukkuja, siian pesäverkot, siikakoukkuja ja verkkoja, mikäli niitä ylipäänsä voi tai kannattaa korjata.

Toinen seuraus pyydyksillä ja hyvillä kalastuspaikoilla yhä lisääntyvistä hylkeistä on hajaantunut kalaparvi. Luonnollisestihan kalaparvi reagoi hylkeiden läsnäoloon ja aktiiviseen kalastamiseen joko pakenemalla paikalta tai hajautumalla. Siten yksittäiset kalat piiloutuvat veteen ja merenpohjaan. Kalan löytäminen ja pyydystäminen kannattavissa määrin ei tänä päivänä ole yhtä helppoa kuin aikaisemmin, kun hylkeet eivät vielä hakeutuneet saaristoon eivätkä olleet oppineet poimimaan kalaa suoraan pyydyksistä.

Ainoa tehokas parannuskeino hylkeitä vastaan on pyynti – ja riittävän kattava pyynti, joka saa hylkeet jälleen pelkäämään ihmistä. Hylkeenpyynti ulkomeren ahtojäillä keväällä on mielenkiintoinen ja jännittävä pyyntimuoto, joka yhä houkuttelee sen harrastajia. Ammattikalastajien pyyntivälineiden ja saaliiden kannalta katsottuna hylkeenpyynti kalastusvälineiden läheisyydessä ja parhailla kalastuspaikoilla on tehokkainta, sillä silloin saadaan poistettua ne hylkeet, jotka oleskelevat pyydysten läheisyydessä. Ammuttujen hylkeiden tilalle tulee jonkin ajan kuluttua uusia hylkeitä, jotka vuorostaan on myös poistettava. Kaikki hylkeet eivät kuitenkaan hakeudu ulko- ja sisäsaaristoon, eivätkä ulkomerellä pysyttelevät hylkeet aiheuta ammattikalastajille ongelmia.

Itse uskon, että vapaa hylkeenpyynti kautta vuoden saaristossa aina ulkosaaristolle asti on tehokkain tapa turvata ammattimainen rannikkokalastus Pohjanmaalla. Sallittakoon ammattikalastajien kiinnostuksen ja toimeentulomahdollisuuksien olla ensisijaisia saaristossa, ja annettakoon hylkeiden puolestaan rauhassa oleskella ulkomerellä. Keskitetään kalastuksen kannalta tärkeä hylkeenpyynti sisä- ja ulkosaaristoon. Kalanpyydysten luota voidaan poistaa hylje toisensa perään ja siten suojella sekä kalastusvälineitä että saaliita.

Kjell'in kotipihalla jaamme veljellisesti minimaaliseen saaliimme. Sitten on muiden askareiden vuoro lämpimänä ja vehreänä toukokuun päivänä. Illalla Kjell soittaa ja kertoo olleensa siikapyydyksellä uudelleen jäljittääkseen hyljettä, joka on rei'ittänyt pyydyksen päivää aikaisemmin. Tällä kertaa Kjell'in ei tarvinnut maata ja odottaa kiven takana saadakseen näköpiiriinsä vedestä pilkistävän ja pitkulaisen kiiltävänmärän harmaahylkeen

pään siikapyydyksellä, sillä hylje oli tarttunut aitaverkkoon ja hukkunut, tällä kertaa kyseessä oli nuori harmaa hylje.

Kjell'illä oli kuollut hylje veneessään, missä se kuvattiin niin hyvin kuin mahdollista. Sitten ajoimme pihaan lahtaamaan ja paloittelemaan hylkeen. Tottunein käsin Kjell nylki ja paloitteli nuoren hylkeen sekä pani sopivan palan hylkeenlihaa luineen ämpäriin minua varten. Kahden päivän verenvalutuksen ja kolmen tunnin keittämisen jälkeen hylkeenliha oli mureaa ja maistui mainiolta puolukkahillon sekä keitetyn sipulin ja perunoiden kera. Ja minuun iski ajatus; mitä useampia hylkeitä syömme, sitä parempi ammattikalastajille. Siis, paitsi että hylkeet tarjoavat hyviä aterioita, hylkeenlihan syönti on hyvä teko!

Teksti ja kuvat: Hans Hästbacka

Kalakauppiaiden yhteistyö tärkeätä!

Kohtaan parven päivälevolla olevia yöperhosia Raippaluodossa toimivan Kala-Lassen kalahallin ovella. Kalahalli on kolmelta suunnaltaan metsän reunustama ja aurinkoisella aukiolla näyttävät yöperhoset viihtyvän. Mitään hygieniaongelmia nämä yöperhoset eivät aiheuta kuten ne saattaisivat aiheuttaa kalahallin sisätiloissa. Perhoset ovat lähinnä kiinnostava luonnonilmiö ja herättävät tietenkin mielenkiintoni.

Tage Snygg, joka toimii vuonna 1989 perustetun Kala-Lasse Oy:n toimitusjohtajana, havaitsee kiinnostukseni yöperhosiin ja kertoo, että tänä vuonna niitä on suhteellisen vähän. Viime vuonna oli kalahallin ulkoseinä joinakin aamuina täysin peittynyt yöperhosista, jotka voimakas ulkovaalaistus oli yön mittaan houkutelut paikalle. Mutta yölamppujen sammuttua perhosten lukumäärä väheni huomattavasti.

Yöperhosista siirrymme tämän päivän tehtävääni: saada katsaus kalahallin arkipäivään. Pohjanmaalla toimii useita kalakauppiaita, yksittäisistä toiminnanharjoittajista monia henkilöitä työllistäviin yrityksiin. Niiden toiminta on keskittynyt kokonaisen kalan ja kalafileiden hankkimiseen kalastajilta, kalan jalostukseen ja kalan jakeluun ostajille eri puolilla maataamme.

© Hans Hästbacka

Ralf Norrgård, Tage Snygg ja Joachim Snygg voivat iltapäivällä huoahata kalahallilla tehdyn päivän työn päätteeksi.

Vierailupäivänäni ovat tärkeimmät kalalajit ahven ja siika. Joinakin syyspäivinä voi tulla myös isoja haukieriä, kun ammattikalastajat ovat varta vasten ryhtyneet kalastamaan tuottoisasti haukea isommilla ulapoilla ja saariston ulkovesillä. Istuessani Tagen kanssa konttoritilassa juttelemassa fileoivat Ralf Norrgård ja Joachim Snygg erän siikaa hallin puolella. Iskmolainen Ralf Norrgård on aikaisemmin ollut ammattikalastaja, mutta rantautunut työhön kalahalliin, kun taas Tagen poika Joachim Snygg työskentelee kalan parissa syyslomallaan.

- Fileoimme itse käsin ainoastaan pienempiä kalaeriä, kertoo Tage Snygg. Muun fileoinnin ostamme Norra Vallgrundissa toimivalta Snickarsin Kalaliikkeeltä. Fileointipalvelu on osa Snickarsin Kalaliikkeen kanssa tehtävää yhteistyötä. Toinen yhteistyökumppanimme on pietarsaarelainen Kala-Aitta. Yhdessä me kolme kalakauppiasta voimme taata riittävän suuret ja säännölliset määrät asiakkaillemme, jatkaa Tage.

- On paljon parempaa tehdä yhteistyötä ja auttaa toisiaan kuin kilpailla ja kaataa toisensa, painottaa Tage jatkaessamme keskustelua. Näin kalakauppa ja monet kalakauppiat voivat jatkaa kaikkien osapuolten hyödyksi; ammattikalastajan, kalakauppiaan ja kuluttajan.

Tage Snygg on ollut mukana kalakaupassa vuodesta 1981 ja omaa monien muiden kalakauppioiden tavoin pitkän kokemuksen alalta. Tänä päivänä kalakauppias on yhtä paljon kalan jalostaja kuin kalakauppiaskin. Kuluttajat haluavat yhä enenevässä määrin saada valmiita ja ruodottomia fileitä paistinpannulle laitettaviksi. Näin on yhtä hyvin yksittäisten kuluttajien kuin isojen ravintoloidenkin laita. Kokonaisia kaloja menee lähinnä kesäisin, kun monet kesämökkiläiset haluavat saada niitä mökilleen grillattavaksi ja savustettavaksi.

Fileistä peräti 90% toimitetaan säännöllisinä kylmäkuljetuksina Helsinkiin, pääkaupunkiseutu toimii kalakaupan magneettina. Siellä on laaja väestöpohja, monia ravintoloita ja liikeketjuja sekä monia sisäänostajia. Pääkaupunkiseudulta tulevan suuren fileiden kysynnän täyttäminen on kalakaupalle tärkeää, mutta kalan saatavuus vaihtelee vuodenaikojen ja sään mukaan. Siihen ovat ostajat ja kuluttajat saaneet totuttautua, ja sillä kalakaupan on elettävä.

Maantieteellisesti nähtynä riittävän laaja hankinta-alue monine kalastajineen antaa joka tapauksessa suuremmat mahdollisuudet säännöllisiin toimituksiin fileitään odottaville asiakkaille. Niinpä Kala-Lasse ostaakin kalaa noin sadalta kalastajalta aina Lohtajalta pohjoisesta Harrströmiin etelässä. Kalastajista ammattikalastajia on kolmasosa, loput oheiselinkeinoja harjoittavia ja urheilukalastajia.

Kun kaikki sujuu kuin rasvattu, eli sää on suotuista, ja ammattikalastajat voivat kalastaa säännöllisesti, on kalakauppiaan työ mukavaa ja ja tyydytystä tuottavaa siitakin huolimatta, että aloitamme työpäivämme aamuviideltä ja lopetamme joskus iltapäivällä, summaa Tage Snygg tämän päivän kalakauppaa koskeneen juttuluhetkemme. Hyvä esimerkki tästä on tämän vuoden elokuu, sillä silloin ahventen kalastus sujui hyvin koko kuukauden ja kalastajat pystyivät toimittamaan isoja määriä ahvenfileitä.

Teksti ja kuva: Hans Hästbacka

Sundomin böckling ja muuta savukalaa

Tapaamiseni sundomilaisten Britta ja Yngve Rönqvistin kanssa muutamaa päivää myöhemmin sujuu Rönqvistin erikoisuuksiin kuuluvan leppäpuulla savustetun kalan tuoksussa. Kylässä on pitkät kalan savustamisen perinteet – kukapa ei olisi kuullut puhuttavan Sundomin böcklingeistä – ja niitä perinteitä Britta ja Yngve Rönqvist jatkavat edelleen.

Yngve on juuri kuljettanut päivän savukalan Vaasaan jatkokuljetettavaksi sitä odottaville ostajille ja kuluttajille. Muiden muassa tavaratalo Stockmann Helsingissä on yksi isoista ja monivuotisista yrityksen asiakkaista. Tämän päivän kuljetus käsitti savustettua silakkaa, siikaa ja nieriää. Silakka tulee Kaskisista, siika kalastajilta Sundomista, Söderuddenista ja Bergöstä. Nieriä on kasvatettu Ruotsissa, ja siitä on savustettuna tullut suosittu tuote monien asiakkaiden keskuudessa.

- Olen seisonut savustusuunin äärellä jo seitsemänvuotiaasta, toteaa Yngve mennessämme savustamoon katsoaksemme vuonna 1979 rakennettua laitetta päärakennuksen vieressä. Siitä on 50 vuotta, kun ensimmäisen kerran opettelin savustamaan kalaa, tuolloin ja monina tulevinakin vuosina isäni hyvällä opastuksella. Kalan savustaminen on jo kauan tullut selkärangasta, vaikka se edelleenkin vaatii keskittymistä ja oman aikansa.

Savustamon ulkopuolella on leppäpuuta pinottu seinustalle ja peitetty sadesuojalla. Juuri leppä antaa savustetulle kalalle sen kauniin värin ja erityisen, savukalalle tyypillisen maun. Savustaminen on suolan ohella mainio keino säilöä kalaa ja onkin muinoin ollut – kalan suolaamisen ohella – varma keino säilyttää kala syömäkelpoisena lämpimän puolivuotiskauden aikana. Noihin aikoihin jokaisella kalapaikalla saaristossa oli oma savustusuuninsa, joka olikin ahkerassa käytössä.

- Leppäpuulla on kova menekki savustusuunissa, vastaa Yngve keskustellessamme puun kulutuksesta. Lähes 200 metriä polttopuuta menee savuna ilmaan joka vuosi. Minä itse en voisi enkä ehtisi työstää sellaisia määriä, mutta itse puiden halkomisen kyllä teen.

Samalla kun Yngve yhdessä vaimonsa Brittan kanssa on kalakauppias ja kalanjalostaja, hän on myös kalastaja, jos ja kun aikaa riittää suvun perinteisen ammatin harjoittamiseen. Yngve edustaa isänpuoleisen suvun seitsemättä kalastajapolvea ja kalastaa tilaisuuden tullen siikaa ja silakkaa.

Takataskussaan Yngvellä on autokoulunopettajan koulutus, mutta siihen ammattiin hän ei ole koskaan ehtinyt osallistua. Kala on vienyt kaiken ajan, ja se ammatinvalinta on sujunut luonnostaan.

- Yritys vie tietysti suurimman osan ajastamme, toteavat Britta ja Yngve. Kuvaan kuuluvat kuudentoista tunnin työpäivät, kun kalaa tulee eri puolilta saaristoa ja meidän pitää savustaa suuria määriä sekä toimittaa savustettu kala eteenpäin. Mutta joskus sattuu niinkin, että saamme vapaapäivän, kun kala myrskysäällä pysyttelee veden syvyyksissä.

- Miten ammattikalastukselle tulevaisuudessa käy, on epävarmaa, jatkaa Yngve keskusteluumme. Kalastajien keski-ikä on korkea, ja harva nuori astuu tilalle. Hylkeet ovat elinkeinolle iso ongelma ja saavat nuoremmat empimään ammatinvalintaa. Mutta niin kauan kuin mantereelle tuodaan kalaa riittävässä määrin, jatkamme savustusta. Savukala on jalostettu tuote, jolla on hyvä säilyvyys ja omat uskolliset ystävänsä monien kuluttajien keskuudessa.

© Hans Hästbacka

Sundomin böckling on jo laajalti tunnettu käsite sinänsä. Ennen sen kiistaton raaka-aine oli rysällä pyydetty silakka, nykyään troolattu silakka, joka tuodaan mantereelle Kaskisissa.

Teksti ja kuva: Hans Hästbacka

Silakka on arvokala

Silakkasaaliit ovat Pohjanmaalla suuria, suunnilleen neljännes Suomen silakkasaaliista tulee pohjalaiskalastajilta. Silakkaa kalastetaan lisääntyvässä määrin troolareista Selkämerellä. Ympäri vuoden lukuunottamatta kylmintä talviajanjaksoa, jolloin alukset eivät pääse merelle jäiden takia. Muutamien suurempien yritysten ja niiden panostusten sekä kaunungin tuen ansiosta on Kaskisten kalasatama voinut kehittyä suurimmaksi ja uudenaikaisimmaksi kalasatamaksi maassamme. Tänä päivänä silakan kalastus työllistääkin lähemmäs 70 henkilöä Kaskisten kalasatamassa ja sen ympäristössä. Samanaikaisesti, kun troolikalastus on uudenaikaistunut ja tehostunut, rannikkokalastus silakkarysillä on kuitenkin mennyt voimallisesti taaksepäin.

Ennen söimme Suomessa paljon silakkaa kaikissa muodoissaan, tuoreena, fileoituna, savustettuna, halstrattuna, säilöttynä jne. Se mitä ei itse syöty meni turkiseläinten rehuksi. Tänä päivänä kuluttajat ovat tottuneet toiseen kalaan, useimmiten maahantuotuun, ja silakan kulutus on vankassa laskussa. Myös rehupuolella silakan vastaanotto on vähentynyt. Silakkayritykset ovat siksi jo pitkään vieneet pakastettua kulutussilakkaa Venäjälle ja Viroon. Osa silakasta on mennyt myös Tanskaan ja Ruotsiin kalajauhon ja kalaöljyn tuotantoa varten.

Kuluttajille silakka on renessanssin arvoinen kala. Se on liian arvokasta käytettäväksi vain rehun tai kalajauhon valmistukseen. Meillä ei myöskään ole varaa jättää silakkaa Itämereen ja siten myötävaikuttaa sisäiseen kuormitukseen ja rehevöitymiseen. Meidän on alettava ottaa ylös silakkaa ja sen sisältämää fosforia ja tyypeä. Silakkareseptejä on tarjolla vaikka kuinka. Pienet vaihtelut maustamisessa antavat resepteille oman modernin lisänsä. Silakka on ehdottomasti arvokala.

Pyyntivälineteollisuudella on Pohjanmaalla pitkät perinteet

Jostakin syystä on kalastusvälineteollisuus Suomessa aikojen saatossa keskittynyt Pohjanmaalle, ehkä siksi, että rannikkokalastus oli ennen suuri ja merkittävä elinkeinohaara. Tänäpäin sitä ehkä kutsuttaisiin kalastusvälineklusteriksi. Valitettavasti monet olosuhteet – kiintiöt ja rajoitukset, vesien epäpuhtaudet ja vähentynyt kalakanta, ammatin kovat rasitukset jne. – ovat johtaneet siihen, että rannikkokalastus tänä päivänä on melko vähäistä. Eikä pyyntivälineteollisuudella ole ollut vähäisempää merkitystä Suomen kalastuksen kehittämisessä. Tarjoamalla työtilaisuuksia saaristossa ja harvaan asutuilla alueilla pyyntivälineteollisuus on osaltaan myötävaikuttanut vähentyneeseen maaltapakoon ja siihen, että meillä tänä päivänä on huomattavasti enemmän elävää saaristoa kuin esim. läntisellä naapurimaallamme.

Pyyntivälineteollisuuden pioneeri Pohjanmaalla oli vuonna 1895 perustettu Oy Aino Lindeman Ab, joka alusta alkaen on toiminut kalastuksen sekä kansainvälisen kaupan parissa, tuolloin kalan, muurahaistenmunien ja jäkälän viennin sekä bensiinin, öljyn ja suolan maahantuonnin muodossa. Ensimmäinen verkkotehdas sijaitsi Palosaaren salmessa silloisessa Nikolainkaupungissa, muutti myöhemmin Vetokannakselle ja 80-luvun lopulla edelleen Raippaluotoon. Yritys kehitti yhdessä björköbyläisen Anders Ohls'in kanssa ensimmäiset verkontekokoneet, ja 50-luvulla aloitettiin synteettisestä materiaalista valmistettujen verkkojen, kaksoissolmujen, patenttikorkkipaulojen ja alapaulojen valmistus. Vähitellen tuotanto on automatisoitunut ja kehittynyt, ja käyttöön on otettu uusia ekologisia materiaaleja ja menetelmiä. Yrityksen toimintaan sisältyy tänään myös koneiden valmistus ja projektitoimintoja.

1950- ja 60-luvulla alalla aloitti uusia yrityksiä, esim. menestyneen toimintansa hiljattain lopettanut Granqvistin Paulatehdas Gerbyssä sekä edelleen aktiivisesti Björköbyssä toimiva Björkön Paulatehdas, joka valmistaa pauloja, köysiä ja tarvikkeita Suomen ammattikalastuksen ja vientimarkkinoiden tarpeisiin.

Närpiössä on jo muutaman vuoden toiminut Närpes Telnfabrik, joka valmistaa lyijypauloja ja kohopauloja erityisesti vientiin, sekä Närpes Frisport, jolla on historiansa verkon ja verkonpaulojen valmistuksessa.

Pietarsaareissa toimii puutarha- ja kalastuselinkeinoharjoittajia palveleva Oy Kivikangas Ab. Kalanpyyntivälineitä valmistetaan ennen kaikkea Virossa ja Kiinassa ja tarvikevalikoimat ovat kattavat.

ScandiNet Uusikaarlepyyssä on erikoistunut mm. kalankasvatuskassien, rysien ja troolien valmistukseen. Lisäksi alalla toimii joukko yhden hengen yrityksiä, jotka palvelevat kalastussektoria eri tavoin. Tänä päivänä monella ammattikalastajalla on myös omia pauloituskoneita ja he valmistavat itse omat pyyntivälineensä.

Muut markkinoilla toimijat ovat maahantuontiyrityksiä. Tämän päivän Suomessahan välinesektori monien muiden sektorien tavoin on Kaukoidästä suuntautuvan kilpailun kovassa puristuksessa. Pienenevät markkinat yhdessä kasvavan halpatuonnin kanssa eivät tee kotimaisen pyyntivälineteollisuuden olosta erityisen ruusuista. Luovuus, innovaatio, laatu ja paikallisuus ovat kuitenkin arvoja, joita toivottavasti osataan arvostaa ja siten taata jatkuva kotimainen korkealuokkaisten pyyntivälineiden valmistus harrastus- ja ammattikalastajien tarpeisiin.

Syömme yhä enemmän viljeltyä kalaa

Viljelty kala hallitsee liikkeiden kalatiskaajia tänä päivänä, ja paljon siitä on maahantuotua. Kotimaisella kirjolohella on kuitenkin jo kauan ollut vakaa paikkansa kalamarkkinoillamme. Viljellystä kotimaisesta siiasta on jopa tullut tavanomainen näky kalatiskaajilla, ja parhaillaan on käynnissä hankkeita esim. viljellyn kuhan esiin tuomiseksi. Tulevina vuosina saamme varmasti tehdä tuttavuutta useampienkin viljeltyjen kalalajien kanssa, joita olemme aiemmin tottuneet ostamaan villikaloina.

Kalanviljely ei oikeastaan koskaan ole päässyt vauhtiin Pohjanmaalla. Vesistöömme ovat hieman liian matalia, jotta löydettäisiin hyviä ja suojaisia alueita ruokakalan viljelemiseksi sisäsaariston verkkokassialtaissa. Tämä yhdessä tarkkojen ympäristövaatimusten kanssa rajoittaa kalanviljelyn mahdollisuuksia Pohjanmaalla. Suomi maana on toki mm. kirjolohen merkittävä tuottaja Euroopassa. Kirjolohen tuotanto ruokakalaksi oli lähes 13000 tonnia vuonna 2009, josta n. 11000 tonnia merialueella. Lisäksi suomalaisissa kalanviljelylaitoksissa kasvatettiin kulutukseen runsaat 700 tonnia siikaa ja n. 160 tonnia muita kalalajeja.

Ruokakalan viljely Pohjanmaalla on keskittynyt Etelä-Pohjanmaalle. Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella on 13 ruokakalaa tuottavaa kalanviljelylaitosta Pohjanmaan merialueella. Kokonaistuotanto niissä vuonna 2009 ylsi vajaaseen 800 tonniin. Monet kalanviljelijät myös jalostavat omat ja muidenkin kalanviljelijöiden kalat.

Ruokakalan viljelyn lisäksi on neljä kalanviljelylaitosta, jotka tuottavat kalanpoikasia kalakantojen hoitoon ja kalanistutuksiin. Viljely tapahtuu tarkoitukseen kaivetuissa vesialtaissa, ja pääasiallinen viljelylaji on meritaimen.

Luonnonravintolammikot ovat myös osa kalanviljelyä Suomessa. Tässä tapauksessa on kyse matalaan veteen padotusta maa-alueesta, missä kalanpoikaset kasvavat kesän kuluessa. Luonnonravintolammikoissa viljellään esim. siikaa ja kuhaa kalanistutusta varten. Pohjanmaalla toimii yhdeksän luonnonravintolammikkoa, joista tunnetuin ja samalla suurin on Sandfladanin luonnonravintolammikko Raippaluodon Vallgrundissa, missä kasvatetaan siikaa.

Kalastusmatkailu Pohjanmaalla

Kalastusmatkailu on verrattain uusi elinkeinohaara, mutta kuten kaikki luonnonmatkailun muodot, etenee sekin reippain edistysaskelin. Mitä kalastusmatkailu sitten on? Se on kalastamisen harjoittamista matkoilla, muilla seuduilla kuin omalla kotiseudulla tai kesämökillä. Käsitteeseen kalastusmatkailu sisältyy myös se, että mielellään ostetaan harrastukseen liittyviä palveluja, kaikkea kalastuspaketista yöpymiseen, kalastuslupa- ja välineisiin.

Suomessa on tällä hetkellä 1 108 yritystä, jotka suuremmassa tai pienemmässä määrin tarjoavat kalastusmatkailupalveluja. Näistä on kuitenkin vain murto-osa, eli 8% sellaisia, jotka keskittyvät pelkästään kalastukseen; muut yritykset tarjoavat ensisijaisesti muita palveluita kuten majoitus, maatilamatkailu, safaripalvelut jne. Yhdessä yritysten kalastusmatkailusta

koostuva liikevaihto on yli 18 miljoonaa euroa. Merkittävä enemmistö näistä yrityksistä toimii Järvi-Suomessa.

Vuonna 2009 käynnistyi Pohjanmaalla yhteistyöprojekti kalastusmatkailun kehittämisen edistämiseksi rannikkoalueellamme. Projekti kulkee nimellä Kvarken Fishing ja sitä toteuttaa Österbottens Fiskarförbund yhdessä Vaasan aikuiskoulutuskeskuksen (VAKK) kanssa. Projektin tavoitteena on luoda edellytyksiä kalastusmatkailun kasvulle Pohjanmaalla. Kiinnostuneet voivat tutustua projektiin ja tarjontaan projektin kotisivuilla www.kvarkenfishing.fi.

Tänä päivänä kalastusmatkailu Pohjanmaalla on lähes olematonta, näin siitakin huolimatta, että meillä on hyvin haukea, joka on yksi arvostetuimmista pyyntikaloiista kalastusmatkailun parissa. Meillä on haukea, mutta meiltä puuttuu lähes kaikki muu mitä kalastusmatkailu vaatii.

Ne Pohjanmaalla toimivat yritykset, jotka tuottavat kalastuspalveluja, ovat harvalukuisia ja niiden palvelut tai tuotteet kohdistetaan ensisijaisesti yrityksiin niiden virkistystarpeisiin tai osaksi vierailuohjelmaa. Suoraa kalastusmatkailua alueellamme on erittäin vähän, se on hajanaista eikä perustu mihinkään yhtenäiseen ja tavoitteelliseen markkinointiin.

Projekti tulee edetessään suuntautumaan ongelma-alueille, jotka on ratkaistava ennen kuin voimme käynnistää säännöllisemmän ja taloudellisesti merkittävän kalastusmatkailun rannikkoalueellamme. Meiltä puuttuvat helposti saatavilla olevat ja ostokelpoiset tuotteet. Alueellamme tarvitaan kalastuspaketin kehittelyä tai hienommin kutsuttuna kalastusmatkailupalveluiden tuotteistamista yhteistyössä kalastusoppaiden ja mökkiyrittäjien kanssa, erityisesti halutessamme käynnistää kansainvälistä kalastusmatkailua. Kiinnostusta ulkomaisten kalastusmatkailujärjestäjien taholta on osoitettu myös meidän alueellemme.

Meidän on kuitenkin lisättävä kalastuksen tuntemusta myös muiden matkailun parissa toimivien keskuudessa: Mökkimajoitusyrityksillä on mahdollisuus lisätä merkittävästi yöpymismääriään, koska kalastamista harjoitetaan useimmiten varsinaisen matkailusesongin ulkopuolella. Mutta mitään ei saa ilmaiseksi, saatetaan tarvita tiettyä sopeutumista tai palvelujen lisätarjontaa. Tässä yhteydessä mukaan kuvaan tulee myös tärkeänä asiana eri matkailuyrittäjien välisen yhteistyön lisääminen.

Kalastusoppaiden luvat kalastamiseen on myös ratkaistava järkevällä ja kestäväällä tavalla. On kyse yritystoiminnasta, ja ilman luotettavaa perustaa on vaikea panostaa ja tehdä investointeja. Yrittäjinä eivät kalastusoppaat myöskään voi hyödyntää läänikohtaisia vapakalastuslupia. Paikalliset osakaskunnat yhdessä kalastusalueiden kanssa voisivat tässä ottaa tilaisuudesta vaarin ja toimia alueellisena kehitysmoottorina sekä edistää yrittäjäyhtä kalastuksen parissa.

Täällä meillä pidetään haukea usein roskakalana, joka mieluiten tuhottaisiin. Kalastusmatkailun perspektiivistä se on kuitenkin arvokas resurssi, ja mitä suurempi sitä arvokkaampi. Kalastusmatkailuun panostavien alueiden pitäisikin uudelleen arvioida hauen näkymät, koska pyyntivarmuus ja mahdollisuus pyytää suuria haukia houkuttelevat kalastusmatkailijoita. Myös kalastushoidolliselta kannalta suuret hauet ovat arvokkaita, koska ne pitävät kurissa roskakalan eli särkikalat. Monet kalastusmatkailijat, erityisesti Euroopan maista tulevat, arvostavat sääntöjä ja sitä, että ryöstökälystä ei harjoiteta. Heille kala on niukka resurssi ja heidän saattaa olla vaikea ymmärtää, että meillä on kalaa vesissämme

yltäkyllin. Catch and release (pyydystä ja vapauta) sekä selvät säännöt siitä kuinka paljon saa kalastaa, tai montako ja minkä kokoisia kaloja saa päivää kohti pitää, ovat siksi heille itsestäänselvyyksiä.

Kalastusmatkailun liikevaihtoa kasvattaaksemme suurin potentiaali piileekin useampien ulkomaisten asiakkaiden saannissa. Mutta ennen kuin yllämme niin pitkälle, meillä on koko joukko kriteereitä täytettävänämme. Ensimmäinen kriteeri, eli hyvälaatuinen kala ja paljon haukea, ei aiheuta mitään ongelmia. Mutta muut kriteerit täyttääksemme meidän on vielä tehtävä koko joukko työtä: kehitettävä hyvin toimiva vastaanottopalvelu, varmistettava kalastusinformaation ja kalastussääntöjen saatavuus, löydettävä kalastusoppaat ja/tai mökkivuokraajat, jotka osaavat kalastaa, ovat kielitaitoisia ja tarjoavat palveluja asiakkaan oleskelun ajan, annettava luotettavilla moottoreilla varustetut hyvin hoidetut veneet asiakkaan käyttöön, tarjottava hyvät ja luonnonkauniit asumisolosuhteet lähellä kalastusvesiä (ei välttämättä rannalla, mutta mielellään juoksevilla vedellä varustettuna) sekä huolehdittava kalastustilastojen saatavilla olosta.

Merenkurkun saaristoa ja Pohjanmaata ei aikaisemmin ole tunnettu kalastusmatkailun kohteena. Yksi projektin toimenpiteistä onkin tehdä alue tunnetuksi sloganin Pike Paradise kautta.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska fiskerifonden
- En satsning på hållbart fiske -

Carina Rönn
projektikoordinaattori

Kustaktionsgruppen – Pohjanmaan kalastuselinkeinon puolesta

Kustaktionsgruppen för fisket i Österbotten/KAG -toimintaryhmä on yksi seitsemästä kansallisesta kalatalousryhmästä, jolle on myönnetty rahoitusta Euroopan kalatalousrahastosta, valtiolta ja kunnilta aina vuoteen 2013 saakka.

Toimintajärjestö Aktion Österbotten r.y. on hankeisäntänä Leader - och Byaverksamheten – hanketoiminnassa mutta myös Kustaktionsgruppen –toimintaryhmässä. Tavoitteen saavuttamiseksi on valittu kaksi strategista kokonaisuutta: tiedonkehittäminen ja kulttuuriperintö. Työmenetelmien perustana on joukko kulmakiviä kuten uudenlainen ajattelu ja yhteistyö sekä paikallisen elinkeinoelämän korostaminen asukkaiden elantomahdollisuuksien turvaamiseksi. KAG toimii Leader-hankkeen periaatteiden mukaisesti; ideoiden on tultava ruohonjuuritasolta eli heiltä, jotka työskentelevät rannikkokunnissa kalastuksen ja siihen liittyvän toiminnan parissa. Kustaktionsgruppen-toimintaryhmän pitkän tähtäyksen strategiana on saada projektin tuloksena synergia vaikutuksia, jotka lopulta johtavat parantuneeseen elämänlaatuun ja lisääntyneeseen

tulevaisuudenuskoon sekä siihen, että alue koetaan houkuttelevana asua ja toimia kautta vuoden.

Kustaktionsgruppen-toimintaryhmän ohjelmasta voivat yritteliäät elinkeinotoiminnan kehittämiseen tähtäävät toimijat hakea projektirahoitusta. KAG on puoltanut runsaat 20 projektia, joista monet ovat saaneet rahoitusta peräti 90%. Yhteenveto rahoitusta saaneista projekteista on luettavissa kotisivuillamme www.kag.aktion.fi.

Euroopassa monet Kustaktionsgruppen-toimintaryhmän projekteista ovat ilahduttavasti saavuttaneet huomiota eurooppalaisten kalastusryhmien verkkoyhteisössä FARNETissa. Viimeksi, Espanjassa pidetyssä seminaarissa, huomiota osakseen saanut projekti oli Mustasaaren aikuisopiston hallinnoiman kalannahan parkitsemiskurssi -projekti. Monia muitakin projekteja on huomioitu FARNET-Magazin -lehdessä, joka on kalastuksen etuja valvova julkaisu levikkialueenaan koko EU. Lehti on luettavissa netissä osoitteessa www.farnet.eu/

Mikael Nygård
projektipäällikkö

Tiesitkö, että

- Siika on Pohjanmaan maakuntakala
- Jos omistat kesämökin ja/tai sinulla on osuus yhteisiin vesialueisiin ja seudun vesiosakaskunta on jäsenenä Österbottens Fiskarförbundissa, myös sinä olet epäsuorasti liiton jäsen
- Rekisteröityjen ammattikalastajien määrä Pohjanmaalla (Kokkola-Kristiinankaupunki) on 560 henkilöä (vuonna 2009). Näistä n. 140 henkilöllä kalastus on pääelinkeinona.
- Pohjanmaan ammattikalastajat kalastavat suunnilleen puolet meren siikasaaliista, kolmasosan meren silakka- ja noin viidesosan meren ahvensaaliista.
- Kaskinen on Suomen suurin ja elinvoimaisin kalasatama, jos otetaan huomioon sekä silakkakuormien purkaminen että kalan vastaanottoon ja jalostukseen liittyvä kalastusyhtymien toiminta satamassa.
- Kalankulutus Suomessa oli keväällä 2007 henkeä kohti fileinä laskettuna 17,2 kg, josta n. 5 kg oli kotimaista ja loput tuontikalaa.

Kalastussäännöt

Seuraavassa esitellään osin kalastusasetuksen mukaisia kalastussääntöjä ja myös paikallisia, Pohjanmaan kalastusalueiden päätöksiin perustuvia sääntöjä.

Kalastusasetuksen mukaiset alimitat:

Merilohi	60 cm (Perämerellä 50 cm)
Meritaimen	50 cm
Järvitaimen	40 cm
Kuha	37 cm
Harjus	30 cm

Kalastusalueet ovat vesialueillaan voineet päättää myös muiden kalalajien alimitoista tai siitä, että yllämainittujen kalalajien on oltava alimitoiltaan suurempia kuin asetuksessa säädetään.

Kalastusalueittaisia määräyksiä Pohjanmaalla

Kalastusalueet ovat kalastuslain nojalla ottaneet käyttöön seuraavat välinemääräykset, alimitat tai rauhoitusalueet vesialueillaan tai niiden osissa. ELY-keskusten (aiemmin TE-keskusten) päätökset pilkki- ja onkikalastuskielloista löytyvät maa- ja metsätalousministeriön webb-sivuilta www.mmm.fi

Kaikki virtaavat vesistöt Pohjanmaalla katsotaan TE-keskuksen päätöksellä siian ja lohen vaellusreiteiksi tarkoittaen sitä, että kalastaminen yleisen kalastusoikeuden nojalla ei ole sallittua virta- ja koskipaikoissa. Näin ollen kalastukseen virta- ja koskipaikoissa tarvitaan vesialueen omistajan lupa.

Kartta kalastusalueen rajoista löytyy osoitteesta www.ahven.net/svenska/fiskeomrade.php

Kristiinankaupungin-Isojoen kalastusalue

Kalastusalue käsittää Kristiinankaupungin kaupungin sekä Lappfjärdin ja Isojoen kunnat

Närpiön-Kaskisten kalastusalue

Kalastusalue käsittää Närpiön kaupungin ja Kaskisten kaupungin. Kalastusalueella on päätös siian alimitasta.

Korsnäsin-Maalahden kalastusalue

Kalastusalue käsittää Korsnäsin kunnan, Maalahden kunnan sekä Vaasan kaupungin. Kalastusalueella on päätös verkkojen pienimmästä solmuvälistä. Verkon pienin sallittu solmuväli meressä on 40 mm, poikkeuksena silakka-, norssi- ja syöttikalastus.

Mustasaaren kalastusalue

Kalastusalue käsittää Mustasaaren kunnan alueen. Kalastusalueella on päätös siian alamimitasta. Siian alamimitta on 30 cm, mikä on huomioitava kaikkia kalastusmuotoja käytettäessä. Kalastusalue on myös perustanut Kyrönjoen suistoalueen ja jokisuun käsittävän rauhoitusalueen, missä kuhan kalastus on kesäkuun ajan kielletty. Kielto koskee kaikkia kalastusmuotoja, myös käsikalastusvälineitä.

Pohjoisen Merenkurkun kalastusalue

Kalastusalue käsittää Vöyrin ja Vähänkyrön kunnat. Kalastusalueella on päätös siikaverkon pienimmästä solmuvälistä meressä. Siian pohjaverkossa solmuvälin on oltava vähintään 38 mm ja pintaverkossa vähintään 50 mm. Kalastusalue on kalastuslain nojalla myös perustanut Kyrönjoen suualueelle rauhoitusalueen, missä kuhan kalastus on kielletty kesäkuun ajan. Kielto koskee kaikkia kalastusmuotoja, myös käsikalastusvälineitä.

Uudenkaarlepyyn kalastusalue

Kalastusalue käsittää Uudenkaarlepyyn kaupungin. Kalastusalueella on päätös siian alamimitasta. Siian alamimitta merialueella on 30 cm, mikä on huomioitava kaikkia kalastusmuotoja käytettäessä.

Pohjoinen ruotsinkielinen kalastusalue

Kalastusalue käsittää kunnat Luoto, Pedersöre ja Kruunupyö sekä Pietarsaaren ja Kokkolan kaupungit. Kalastusalue on kalastuslain nojalla perustanut Luodon-Öjanjärven- rauhoitusalueen. Rauhoitusaika koskee ajanjaksoa 15.5–15.6. ja tarkoittaa, että kuhan pyynti on vuosittain kielletty kaikkia kalastusmuotoja käytettäessä. Kalastusalue on myös määrännyt alamimitan merialueilla pyydettävälle siialle. Siian alamimitta on 25 cm kaikkia kalastusmuotoja käytettäessä.

